

Bankaların Sürdürülebilirlik Raporu ile Kurumsal Yönetim İlişkisi

Servet SAY

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü,
servetsay@selcuk.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4216-6650>

Mesut DOĞAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bozüyük MYO, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü,
mesutdogan07@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6879-1361>

Özet

Bu çalışmanın amacı bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Araştırmada ayrıca bankaların kadın, yabancı, denetim üyelerinin ve CEO ikilik durumunun sürdürülebilirlik rapor uyum skoruna etkisi incelenmiştir. Araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren 10 adet özel, yabancı ve kamu bankasının 2013-2018 verilerinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bankaların yönetim kurullarındaki kadın ve yabancı üyelerin, denetim komitesi büyüklüğünün ve CEO ikilik durumunun ekonomik, çevresel, sosyal ve toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarına etki ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca kamu bankalarının özel ve yabancı bankalara göre ekonomik, çevresel, sosyal ve toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamalarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra banka yaşının, karlılığının, piyasa performansının ve borçlanma oranının bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarına etki ettiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Sürdürülebilirlik Raporu, Bankalar

Makale Gönderme Tarihi: 15.02. 2023

Makale Kabul Tarihi: 11. 03. 2023

Önerilen Atf:

Say, S., Doğan, M. (2023). Bankaların Sürdürülebilirlik Raporu ile Kurumsal Yönetim İlişkisi, *İşletme Akademisi Dergisi*, 4 (1): 35-51.

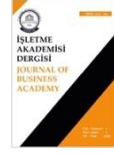

Journal of Business Academy

2023, 4 (1): 35-51

DOI:10.26677/TR1010.2023.1206

Dergi web sayfası: www.isakder.org

The Relationship of Sustainability Report of Banks and Corporate Governance

Servet SAY

Selçuk University, Vocational School of Social Sciences,
servetsay@selcuk.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4216-6650>

Mesut DOĞAN

Bilecik Şeyh Edebali University, Vocational School of Bozüyük,
mesutdogan07@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6879-1361>

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between the corporate governance practices of banks and the sustainability report compliance score. In addition, the effect of the woman, foreign audit members and CEO duality of banks on the sustainability report compliance score was examined in the research. In the research, 2013-2018 data of 10 private, foreign and public banks operating in Turkey were used. As a result of the analysis, it has been determined that the woman, foreign audit members and CEO duality of the banks affects the economic, environmental, social and total sustainability report compliance scores. Also, it was determined that the average of economic, environmental, social and total sustainability report compliance scores of public banks compared to private and foreign banks. Additionally, it has been revealed that the age of the bank, profitability, market performance and dept ratio affect the sustainability report compliance scores of the banks.

Keywords: Corporate Governance, Sustainability Report, Banks

Received: 15. 02. 2023

Accepted: 11. 03. 2023

Suggested Citation:

Say, S., Doğan, M. (2023). The Relationship of Sustainability Report of Banks and Corporate Governance, *Journal of Business Academy*, 4 (1): 35-51.

1. GİRİŞ

İşletmeler için sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik beklentilerin çevresel ve sosyal duyarlılıkla beraber dengeli bir şekilde ele alınmasıdır. Buradan hareketle işletmeler sadece hissedarlarına veya yatırımcılara karşı değil, tüm çıkar gruplarına karşı sorumlu olmakta ve yönetim politikalarına sürdürülebilirlik kavramını da dâhil etmektedirler (Şahin ve Çankaya 2018, 118).

Son yıllarda yaşanan finansal krizler ve muhasebe skandalları finansal raporlardaki bilgilerin kalitesi hususunda tartışmalara yol açmıştır. Ayrıca geleneksel finansal raporların işletmelerin iç ve dış çevresinde yer alan değişikliklerin bütün ekonomik sonuçlarını tam anlamıyla yansıtamaması işletme faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkilerinin de açıklanması ihtiyacını ortaya çıkarmış ve işletmeleri finansal olmayan bilgileri de açıklamaya yöneltmiştir. İşte bu noktada ortaya çıkan sürdürülebilirlik raporlamasının işletme ile ilgili finansal olmayan bilgileri de yansıtarak işletme ile ilgili daha doğru kararların alınabileceği düşünülmektedir. Bundan dolayı sürdürülebilirlik konusu özellikle son yıllarda giderek artan bir önem kazanmıştır (Önce ve Çavuş 2020, 2).

Kurumsal yönetim kavramı, hesap verebilirlik, şeffaflık, adil yönetim ve sorumluluk ilkelerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu kavramda işletmelerin yalnızca teknolojik gelişmişliklerini ön plana çıkarmaları tek başına yeterli değildir. Tüm toplumun faydası için kurulan işletmeler, ait oldukları topluma ve çevreye karşı sorumluluklarını önemsemeyen işletmelerden daha avantajlı olmaya başlamıştır (Uyar, 2004: 164).

Finansal sistemin temelini oluşturan bankacılık sektörü, finansal yapısı nedeniyle, diğer sektörlerle kıyasla daha farklı niteliklere sahiptir. Bankacılık haricindeki piyasalarda işlem yapan kişiler, paralarını, anlık olarak bir ürün veya hizmete sahip olabilmek amacıyla kullanmaktadırlar. Fakat bankacılık sektöründe işlem yapan yatırımcılar, mevduatlarını gelecekte kazanç sağlamak için bankalara yatırır. (Caprio ve Levine, 2002: 11). Finansal piyasalarda üstlendiği görev itibarıyla bankacılık sektörü, ülke ekonomileri ve finansal piyasalar bakımından önemli bir yere sahiptir. Özellikle kısa vadeli fon arz edenlerle fon talep edenleri karşı karşıya getiren bankalar, kredi kullandırma, mevduat toplama, risk çeşitlendirme ve toplanan sermayeyi tabana yayma vb. faaliyetleri gerçekleştirirler. Ancak, bu faaliyetler sonucunda ülke kalkınmasına katkı sağlayan bu sektörün, işlemleri sebebiyle sahip olduğu sistematik risk neticesinde, ekonomik kriz doğuracak kadar etkili bir potansiyele de sahip olduğu bilinmelidir (Arıkan, 2008: 50). Dolayısıyla bankacılık sektöründe de tıpkı diğer sektörlerdeki gibi kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması yadsınamaz bir konudur.

İşletme faaliyetlerinin hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi tüm paydaşlar için önem arz etmektedir. Hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanmasında finansal olmayan raporlarda en az finansal raporlar kadar önemlidir. İşletme faaliyetlerine ilişkin finansal bilgiler finansal raporlardan elde edilirken finansal olmayan faaliyetlere ilişkin bilgiler finansal olmayan raporlar aracılığı ile sunulmaktadır. Söz konusu bilgiler, yatırımcılarla birlikte tüm paydaşların kaynakların etkin dağılımı ve işletmenin uzun dönemli stratejileri konusunda verecekleri kararlar açısından önemlidir. Bu raporlar içerisinde yer alan sürdürülebilirlik raporları da işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel olarak şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlayan ve işletmelerin bilgi çevresini şekillendirme potansiyeline sahip olan önemli raporlama araçları arasında yer almaktadır (Aracı ve Yüksel 2016,109).

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle bu çalışmanın temel amacı bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Konuya ilişkin literatür taramasında bankaların sürdürülebilirlik rapor uyumlarına yönelik çalışma sayısı oldukça azdır. Bununla birlikte bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skoru ile kurumsal yönetim uygulamaları arasındaki ilişkiye yönelik literatürde herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Ayrıca bu çalışmanın sonucunda elde edilecek bulguların kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik konularında faaliyet gösteren düzenleyici kurumlara yardımcı olacaktır. Bu bağlamda araştırmamızın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

2. LİTERATÜR

Sürdürülebilirlik raporlaması ve kurumsal yönetim ilişkisini inceleyen ulusal ve uluslararası alanda yapılmış teorik çalışmaların yanında ampirik çalışmalarda mevcuttur. Bu çalışmalardan birçoğunun özellikle yönetim kurulu özellikleri ve kurumsal yönetim uygulamaları bağlamında ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmalar incelendiğinde bazı çalışmalarda yönetim kurulu özelliklerine ait değişkenler ile sürdürülebilirlik raporlaması arasında anlamlı ilişki olduğu ifade edilirken bazılarında ise anlamlı ilişki olmadığı belirtilmiştir. Bunun nedenleri arasında ülkelerin finansal piyasalarına özgü makroekonomik değişkenler, yönetim kurulu farklılıkları, sektörler arası farklılıklar ve kültürel sebepler sayılabilir. Örneğin, Ong ve Djajadikerta (2017) çalışmalarında Avustralya'da faaliyet gösteren firmaları araştırarak kurumsal yönetimin sürdürülebilirlik raporlaması üzerindeki etkisini değerlendirmişlerdir. Çalışmada birlikte ve ayrı ayrı olmak üzere sürdürülebilirlik açıklamalarının üç yönü (ekonomik, çevresel, sosyal) ile yönetim kurulu özellikleri (yönetim kurulu bağımsızlığı, CEO ikiliği, kadın yönetim kurulu üyesi) arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre sürdürülebilirlik açıklamaları ile yönetim kurulu bağımsızlığı, CEO ikiliği ve kadın yönetim kurulu üyesi oranı arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmaktadır. Ayrıca CEO ikiliği bulunmayan ve sürdürülebilirlik komitesi olan firmaların daha fazla sürdürülebilirlik bilgisi açıkladıkları ortaya çıkmıştır.

Orazalin (2019) çalışmasında Kazakistan bankacılık sektörünün kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) raporlama uygulamalarının kapsamını araştırmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda yönetim kurulu özelliklerinin KSS açıklamaları üzerindeki etkilerini de tespit etmeye çalışmıştır. KSS açıklamalarına ilişkin veriler, 2010-2016 dönemi için Kazakistan Menkul Kıymetler Borsası'nda (KASE) işlem gören tüm ticari bankaların yıllık raporlarından elde edilmiştir. Ampirik sonuçlar, yönetim kurulu cinsiyet çeşitliliğinin KSS açıklamaları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığının ise KSS açıklamalarının düzeyi üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Dahası, banka büyüklüğü ve banka yaşının KSS açıklamalarının yaygınlaştırılmasında önemli faktörler olduğu görülmüştür.

Matuszak ve diğerleri (2019) çalışmalarında Polonya faaliyet gösteren ticari bankalarda kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) raporlamasının kapsamını ve kurumsal yönetim özellikleri (bankanın büyüklüğü, mülkiyet yapısı, yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu çeşitliliği) ile KSS açıklamaları arasındaki bağlantıyı incelemeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda Bankaların faaliyet raporları ve KSS raporları 2008-2015 yılları arasında içerik analizi ve panel veri analizi kullanılarak incelenmiştir. Sonuçlar, incelenen dönemde bankaların KSS raporlama uygulamalarını geliştirdiğini göstermektedir. Farklı sahiplik yapısına sahip bankalar arasında KSS açıklamalarının düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca

borsada kote olmanın, kote olmamakla karşılaştırıldığında KSS üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Arayssi ve diğerleri (2020) ise Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerindeki firmaların yönetim kurullarının yapısı ile ESG (çevresel, sosyal ve yönetim) raporlarının uyumu arasında olan etkileşimi araştırmışlardır. Sonuç olarak yönetim kurulu yapısı ile sürdürülebilirlik komiteleri arasında etkileşim olduğunu belirlemişlerdir.

Hamidah (2020) çalışmasında, başarılı bir kurumsal yönetim mekanizmasının parçası olarak yönetim kurulunun üç karakteristik özelliğinin (yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu bağımsızlığı ve CEO ikiliği) birbiriyle olan ilişkisini ve bunun sürdürülebilirlik raporu açıklama düzeyi üzerindeki etkilerini denetim komitesinin aracı etkisinden faydalanarak incelemiştir. Çalışmada, Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören ve sürdürülebilirlik raporu açıklayan 35 firmanın 2013-2017 dönemlerine ait veriler kullanılmıştır. Yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığının, sürdürülebilirlik raporunun açıklanma düzeyi ile anlamlı ve negatif ilişkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bulgular, denetim komitesinin büyüklüğü, CEO ikiliği ve sürdürülebilirlik raporu açıklama düzeyi arasındaki ilişkinin düzenleyici etkisini güçlendirdiğini, ancak yönetim kurulu bağımsızlığı ile sürdürülebilirlik raporu açıklama düzeyi arasındaki ilişkinin düzenleyici etkisini zayıflattığını göstermektedir.

Shakil ve diğerleri (2020) çalışmalarında kaynak bağımlılığı ve meşruiyet teorisinden yola çıkarak, yönetim kurullarındaki cinsiyet çeşitliğinin bankaların çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) performansı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Çalışmada 2013-2017 yılları arasında 37 ABD bankasına ait Refinitiv veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır. Hipotezleri test etmek için ise rastsal etkiler, sabit etkiler ve dinamik genelleştirilmiş momentler yöntemini (GMM) içeren statik ve dinamik panel regresyon modelleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, yönetim kurulu cinsiyet çeşitliliği ile ABD bankalarının ÇSY performansı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Matuszak ve Róžańska (2020)'nin meşruiyet, paydaş ve sinyal teorileri gibi bir dizi tamamlayıcı teoriye dayanan makalelerinin amacı, banka web sitelerinde kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) açıklamalarının görünürlüğünü araştırmaktır. Çalışmalarında özellikle, çevrimiçi KSS bilgilerinin erişilebilirliğini, yerleşimini, raporlama biçimini, kapsamını ve içeriğini incelemişlerdir. Bu çalışmada aynı zamanda bankaların büyüklüğünün, borsaya kote olmasının, sahiplik yapısının ve uluslararasılaşmasının çevrimiçi KSS raporlaması üzerindeki etkisini de incelenmiştir. Çalışmada, 2017 yılının dördüncü çeyreğine ait veriler çeşitli bankaların web sitelerinden manuel olarak toplanmış ve 20 bankadan oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Örneklem, büyüklük, borsaya kote olma, mülkiyet yapısı ve uluslararası olma kriterlerine göre gruplandırılmıştır. Çalışmada, KSS açıklamalarını etkileyen büyüklük, kamu mülkiyeti, uluslararasılaşma ve yabancı mülkiyet gibi bazı faktörleri analiz etmek için parametrik olmayan istatistikler kullanılmıştır. Sonuçlar, KSS bilgilerine erişilebilirliğin nispeten iyi olduğunu göstermektedir. KSS bilgilerinin web sitelerine koyulması bankalar arasında farklılık göstermektedir. Ayrıca, topluluk katılımı, bankaların web sitelerinde en çok açıklanan boyuttur. Çevre ile ilgili maddelerde açıklama eksikliği bulunmaktadır. İlaveten, banka büyüklüğü ve borsaya kote olma durumunun, bankaların çevrimiçi KSS açıklama düzeyi üzerinde etkisi olduğu vurgulanmıştır.

Kevser ve Doğan (2020) Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların yönetim kurullarının yapıları ile sürdürülebilirlik raporlarının uyumu arasında olan etkileşimi tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada kamu, özel ve yabancı 10 bankanın verilerinden yararlanmışlardır. Yapılan analiz

sonuçlarına göre yönetim kurulu yabancı, kadın üye sayısı ve yönetim kurulu üye sayısı ile çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik raporlarının uyumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Pasko ve diğerleri (2021) kurumsal yönetim özellikleri ile sürdürülebilirlik raporlaması arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla WIND ve CSMAR veri tabanlarından 2015-2018 yılları arasında Çin'de faaliyet gösteren firmalara ait 10.330 gözlem sayısı elde etmişler ve regresyon analizine tabi tutmuşlardır. Sonuçlara göre, yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığının, sürdürülebilirlik raporlaması ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğu, kadın yönetim kurulu üyelerinin bulunmasının ve CEO ikiliğinin sürdürülebilirlik raporlaması üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Doğan ve Kevser (2021) çalışmalarında Türk Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların sürdürülebilirlik skorlarını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın bir diğer amacı da bankaların sürdürülebilirlik puanı, finansal performans göstergeleri ve sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Türk Bankacılık Sektöründe 2013-2018 yılları arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlayan 10 bankanın verileri analiz kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bankaların sürdürülebilirlik skorları finansal performans üzerinde etkili değildir. Acar ve diğerleri (2021) firmaların BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'ne girebilmelerinde etkili olan faktörleri finansal ve finansal olmayan değişkenler üzerinden tespit etmek amacıyla yapmış oldukları çalışmada 54 şirketi analize etmişlerdir. 2011-2018 yıllarının ele alındığı veri seti doğrusal ve lojistik regresyon testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında, şirketlerin BIST sürdürülebilirlik endeksinde işlem görüp görmemeleri üzerinde yönetim kurulu bağımsızlığı, yönetim kurulu büyüklüğü, denetçi şirketin dört büyük denetim firmasından biri olması, denetim komitesinin bağımsızlığı, denetim ekibinin sorumlu denetçisinin yaşı ve firma içerisinde sürdürülebilirlik uygulamalarının bulunması gibi faktörlerin anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Romano ve diğerleri (2020) çalışmalarında amaç olarak yönetim kurulu cinsiyet özellikleri ile kurumsal sürdürülebilirlik uygulamaları arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymayı benimsemişlerdir. Çalışmada sürdürülebilirlik performansının bir göstergesi olarak Bloomberg Veri Servisi tarafından sağlanan ESG endeksi ve cinsiyet çeşitliliğinin ölçüsü olarak Blau endeksi kullanılmıştır. Ampirik analiz, 2017 ve 2018 yılları arasında Mercato Telematico Azionario'da (MTA) listelenen ve finansal olmayan İtalyan şirketlerden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiş ve toplam 244 firma analize dahil edilmiştir. Sonuçlar, cinsiyet çeşitliliği artışının sürdürülebilirlik performansı üzerinde genel olarak olumlu bir etkiye sahip olduğunu, CEO ikiliğinin ise bu ilişkiyi olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir.

Marrone (2020) çalışmasında, yönetim kurulunun üç özelliğinin (büyüklük, ortalama yaş, cinsiyet çeşitliliği) ve CEO ikiliğinin entegre raporların IIRC çerçevesine uyum düzeyine etkisini analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini IIRC çerçevesine uygun entegre rapor yayınlayan 139 uluslararası firma oluşturmaktadır. Sonuçlar, entegre raporların IIRC çerçevesi ile uyum düzeyi üzerinde kurul büyüklüğü ve kurul cinsiyet çeşitliliğinin önemli ve pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, CEO ikiliğinin önemli ve negatif bir etkisi, yönetim kurulu ortalama yaşının ise önemsiz bir etkisinin bulunduğunu belirtilmiştir.

Sürdürülebilirlik raporlaması ve kurumsal yönetime ilişkin olarak literatürde yapılan diğer çalışmalara bakıldığında çalışma kapsamında yer alan işletmelerin yıllık faaliyet raporlarının içerik analizine tabi tutularak işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda ne durumda

oldukları ifade edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Örneğin Gücenme Gençoğlu ve Aytaç (2016) tarafından yapılan çalışmada BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde bulunan işletmelerin yıllık faaliyet raporları inceleyerek sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik konusundaki uygulamalarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Kasım 2015 – Ekim 2016 dönemi itibarıyla yer alan 29 işletme analize kapsamına alınmış ve analize dâhil olan işletmelerin yıllık faaliyet raporları Kamuyu Aydınlatma Platformunun (KAP) resmi internet sitesinden elde edilmiştir. Bulgular incelendiğinde analize dâhil olan işletmelerin çevresel sürdürülebilirlik konusunda çalışmalarının arttığı ve çevreye verilen önemin daha fazla dikkate alındığı belirtilmiştir.

Ganesan ve diğerleri (2017) çalışmalarında kurumsal yönetim özellikleri ve sürdürülebilirlik açıklama düzeyi ile iç denetim fonksiyonunun düzenleyici etkisi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaç edinmişlerdir. Çalışmanın örneklemini Malezya Borsası'nda işlem gören 120 adet imalat firması oluşturmaktadır. Çalışmada firmaların 2015 yılına ait yıllık raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yıllık raporlardan elde edilen ikincil veriler (yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu bağımsızlığı, CEO ikiliği, firma büyüklüğü, karlılık, iç denetim işlevi ve sürdürülebilirlik açıklama bilgileri) Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak CEO ikiliği ile sürdürülebilirlik açıklama düzeyi arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunurken, CEO ikiliği ve sürdürülebilirlik açıklama düzeyi arasındaki ilişkiye iç denetim fonksiyonunun aracılık ettiği tespit edilmiştir.

Bhatia ve Tuli (2017) çalışmalarında 2007-2011 döneminde Brezilya Bovespa Endeksi'nde yer alan 39 firmanın sürdürülebilirlik raporlarını kullanarak içerik analizine tabi tutmuşlardır. Elde edilen sonuçlara göre, farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarında açıklanan göstergeler arasındaki farklılıkların önemsiz olduğu tespit edilmiştir.

Aras ve diğerleri tarafından yapılan bir başka çalışmada Türk bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik değerlemesi özel ve kamu bankası ayırımı kapsamında ortaya konulmuştur. Bu amaçla 2009-2015 tarihleri arasında Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların yayınlanan tüm sürdürülebilirlik raporları incelenerek, belirlenen 139 kriter yardımıyla içerik analizi uygulanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda, bankaların sürdürülebilirliğin beş boyutuna yönelik olarak yaptıkları açıklamaların genellikle sosyal sürdürülebilirlik boyutunda yoğunlaştığı ve kamu bankalarının özel bankalara nazaran, sosyal açıklamalara daha fazla ağırlık verdiği görülmüştür.

Amidjaya ve Widagdo (2019) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Endonezya Borsası'nda işlem gören bankalarda mülkiyet yapısı ve kurumsal yönetimin (CG) sürdürülebilirlik raporlaması üzerindeki etkisine dair ampirik kanıtlar bulmaktır. Çalışmada panel veri regresyonu kullanılarak 2012'den 2016'ya kadar toplam 155 gözlemle dengeli panel verileri analiz edilmiştir. Bulgular, Endonezya Borsası'nda işlem gören bankalarda sürdürülebilirlik raporlama seviyesinin hala düşük olduğunu göstermiştir. Kurumsal yönetim, yabancı mülkiyet ve aile sahipliği, sürdürülebilirlik raporlamasını olumlu yönde etkilemesi çalışmanın diğer bulgularıdır. Ayrıca, aile mülkiyetinin kurumsal yönetimin etkisini zayıflattığı, yabancı mülkiyetin ise önemli bir moderatör rolü olmadığı vurgulanmıştır.

3. METODOLOJİ

Bu çalışmanın amacı bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Çalışmanın alt amaçları ise şöyledir;

- Bankaların yönetim kurulu içerisinde kadın üye olanlar ve olmayanların sürdürülebilirlik rapor uyum skoru karşılaştırmak
- Bankaların yönetim kurulu içerisinde yabancı üye olanlar ve olmayanların sürdürülebilirlik rapor uyum skoru karşılaştırmak
- Bankaların denetim kurulu üye sayısına göre sürdürülebilirlik rapor uyum skoru karşılaştırmak
- Genel müdürün aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olması durumu (CEO İkilik) ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru karşılaştırmak
- Banka türüne göre sürdürülebilirlik rapor uyum skoru karşılaştırmak
- Bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skoruna etki eden finansal oranların tespit edilmesi

Araştırmada Türkiye’de Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 10 özel, yabancı ve kamu bankalarının 2013-2018 yıllarının verilerinden yararlanılmıştır (T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş., Türk Ekonomi Bankası, Akbank, Türkiye Halk Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş, Türkiye İş Bankası A.Ş., Vakıflar Bankası A.O., Garanti Bankası, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.) Türkiye Veri setinin 2018 yılında bitmesinin iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi bazı bankalarının sürdürülebilirlik raporunu geç yayınlaması; ikincisi ise gözlem sayısını artırarak dengeli bir panel veri analizi oluşturabilmektedir. Çalışmada kullanılan finansal veriler Türkiye Bankalar Birliği’nin resmi internet sayfasından (www.tbb.org.tr) elde edilmiştir. Sürdürülebilirlik rapor uyum skorları bankaların internet sitelerinde yayınlanmış olduğu Sürdürülebilirlik Raporu esas alınarak oluşturulmuştur. Kurumsal yönetim ile ilgili değişkenler bankaların faaliyet raporlarından yararlanarak temin edilmiştir.

Araştırmada sürdürülebilirlik rapor uyum skoru ile ilgili 3 adet alt boyuttan oluşmaktadır. Bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skorları; Sosyal Sürdürülebilirlik Uyum Skoru, Çevresel Sürdürülebilirlik Uyum Skoru ve Ekonomik Sürdürülebilirlik Uyum Skoru olmak üzere 3 boyuta ayrılmıştır. Özel, kamu ve yabancı bankalarının sürdürülebilirlik boyutları toplam 40 kriter ile tespit edilmiş ve özel, yabancı ve kamu bankalara ait sürdürülebilirlik rapor uyum skorları hesaplanmıştır. Çalışmada toplam 2400 veri üretilmiştir.

Araştırmada sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarını hesaplamak için bankaların sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve söz konusu kriterin varlığına göre 0-1 puanları verilmiştir. Bunun neticesinde sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik rapor uyum skorları oluşturulmuştur. Eğer bir bankada ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik faaliyeti bulunuyorsa o faaliyete 1 puanı verilmekte, o faaliyet sürdürülebilirlik raporunda geçmiyorsa 0 puanı verilmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesinde sürdürülebilirlik alanlarını belirlemek için G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları esas alınmıştır. Sonuç olarak ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorları aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

- Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru (E-SRUS): (Söz konusu bankanın ilgili yılının toplam puanı/13) *100

- Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru (C-SRUS): Söz konusu bankanın ilgili yılının toplam puanı /12) *100
- Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru (S-SRUS): (Söz konusu bankanın ilgili yılının toplam puanı /15) *100
- TOPLAM Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru (T-SRUS): (Ekonomik+Sosyal+Çevresel puanı /40) *100

Çalışmada kullanılan kurumsal yönetim ile ilgili değişkenler kadın yönetim kurulu üyesi (KYKU), yabancı yönetim kurulu üyesi (YYKU), denetim kurulu üye sayısı (DYKU) ve CEO ikilik (IKILIK) olmak üzere 4 tanedir. Bu değişkenler şöyledir;

- KYKU: Bankaların yönetim kurulunda (YK) kadın yönetim kurulu üyesi varsa 1 yoksa 0 olarak tanımlanmıştır.
- YYKU: Bankaların yönetim kurulunda yabancı yönetim kurulu üyesi varsa 1 yoksa 0 olarak tanımlanmıştır.
- DYKU: Bankaların denetim kurullarındaki toplam üye sayısıdır.
- IKILIK: Genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu üyesi ise 1; genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu başkanı ise 2; genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu üyesi değilse 0 olarak tanımlanmıştır.

Çalışmada kullanılan mali veriler Varlık Karlılığı, Tobin's Q oranı, Kaldıraç ve Firma Yaşı olmak üzere 4 tanedir. Söz konusu değişkenlerin formülleri şöyledir;

- Varlık Karlılık Oranı (ROA): İşletmenin net kâr/ toplam varlıklar
- Tobin's q Oranı (TOBIN): Piyasa Değeri/Defter Değeri
- Kaldıraç: Toplam Borçlar/ Toplam Varlıklar
- Yas: İşletmenin faaliyet gösterdiği yıl

Araştırmada kullanılan kontrol değişkenleri Doğan ve Topal (2014); Doğan ve Doğan (2020); Kevser ve Doğan (2020); Doğan ve Kevser (2021)'in yaptıkları ampirik model çerçevesinde oluşturulmuştur. Çalışmada kullanılan veriler Jamovi ve SPSS 25.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler normal dağılıma sahip olmasından dolayı bağımsız t-testi, tek yönlü anova ve regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kamu, özel ve yabancı bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Bankaların Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Std.Sapma
TOPLAM SRUS	60	5,00	100,00	79,0000	19,57681
Ekonomik SRUS	60	,00	100,00	75,2558	21,18392
Çevresel SRUS	60	16,67	100,00	71,9452	16,95447
Sosyal SRUS	60	,00	100,00	87,8883	23,51320

Tablo 1’de bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skoru ile ilgili tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Sonuçlara göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorunun en yüksek olduğu buna karşın çevresel sürdürülebilirlik rapor uyum skorunun ise en düşük olduğu görülmektedir. Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skoru ortalaması ise %79’dur.

Tablo 2. Kadın YK Üyesi Olma Durumuna Göre Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	X̄	ss	T	P
Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Kadın YK Olmayanlar	9	66,6667	28,49846	-3,062	0,002
	Kadın YK Olanlar	51	76,7716	19,25907		
Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Kadın YK Olmayanlar	9	66,6678	21,28571	-3,623	0,000
	Kadın YK Olanlar	51	72,8765	15,91717		
Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Kadın YK Olmayanlar	9	79,2578	32,00699	-2,504	0,014
	Kadın YK Olanlar	51	89,4114	21,35903		
Toplam Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Kadın YK Olmayanlar	9	71,3889	26,86192	-3,843	0,000
	Kadın YK Olanlar	51	80,3431	17,69015		

Tablo 2’de kadın YK üyesi olma durumuna göre sürdürülebilirlik rapor uyum skorları bağımsız t-testi ile incelenmiştir. Bankalar; kadın yönetim kurulu üyesi olanlar ve kadın yönetim kurulu üyesi olmayanlar şeklinde 2 gruba ayrılarak sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda kadın YK üyesi olma durumuna göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Başka bir ifade ile kadın yönetim kurulu üyesi olan bankaların kadın yönetim kurulu üyesi olmayan bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir.

Tablo 3. Yabancı YK Üyesi Olma Durumuna Göre Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	X̄	Ss	T	P
Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Yabancı YK Olmayanlar	36	74,8865	22,21442	-0,463	0,644
	Yabancı YK Olanlar	24	75,7388	19,79216		
Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Yabancı YK Olmayanlar	36	72,3044	18,52230	0,563	0,574
	Yabancı YK Olanlar	24	71,4754	14,67949		
Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Yabancı YK Olmayanlar	36	86,2738	25,03464	-1,829	0,068
	Yabancı YK Olanlar	24	89,9996	21,22868		
Toplam Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Yabancı YK Olmayanlar	36	78,3824	21,02881	-0,838	0,402
	Yabancı YK Olanlar	24	79,8077	17,50890		

Tablo 3'te yabancı YK üyesi olma durumuna göre sürdürülebilirlik rapor uyum skorları bağımsız t-testi ile incelenmiştir. Bankalar; yabancı yönetim kurulu üyesi olanlar ve yabancı yönetim kurulu üyesi olmayanlar şeklinde 2 gruba ayrılarak sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Gerçekleştirilen analizler neticesinde; yabancı YK üyesi olma durumuna göre Ekonomik, Çevresel ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Buna karşın yabancı YK üyesi olma durumuna göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skor ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile yabancı yönetim kurulu üyesi olan bankaların yabancı yönetim kurulu üyesi olmayan bankalara göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir.

Tablo 4. Denetim Kurulu Üyesi Sayısına Göre Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar (Denetim Kurulu Üye Sayısı)	N	X	Ss	F	P
Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	2 Kişi	45	75,7260	20,85427	1,201	0,302
	3 Kişi	12	74,9992	24,46426		
	5 Kişi	3	69,2300	6,39847		
Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	2 Kişi	45	72,0376	16,42043	0,042	0,959
	3 Kişi	12	71,5292	20,35146		
	5 Kişi	3	72,2233	8,00321		
Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	2 Kişi	45	87,4069	22,78723	3,853	0,022
	3 Kişi	12	86,6658	28,01889		
	5 Kişi	3	100,0000	,00000		
Toplam Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	2 Kişi	45	79,0000	19,02204	0,312	0,732
	3 Kişi	12	78,3333	23,65790		
	5 Kişi	3	81,6667	3,17744		

Tablo 4'te denetim kurulu üye sayısına göre sürdürülebilirlik rapor uyum skorları tek yönlü anova testi ile incelenmiştir. Gerçekleştirilen analizlerde denetim kurulu üye sayısına göre Ekonomik, Çevresel ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Buna karşın denetim kurulu üye sayısına göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skor ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile denetim kurulu üye sayısı 5 olan bankaların denetim kurulu üye sayısı 2 ve 3 olan bankalara göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir.

Tablo 5. CEO İkilik Durumuna Göre Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	X̄	Ss	F	P
Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	CEO'nun YK Üyesi olmaması	4	57,6900	19,78751	7,999	0,000
	CEO'nun YK Üyesi olması	53	69,2300	6,39847		
	CEO'nun YK Başkanı olması	3	76,2233	21,44395		
Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	CEO'nun YK Üyesi olmaması	4	62,5000	4,29089	3,286	0,038
	CEO'nun YK Üyesi olması	53	72,1220	17,51243		
	CEO'nun YK Başkanı olması	3	75,0000	6,93098		
Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	CEO'nun YK Üyesi olmaması	4	76,6650	24,01152	4,504	0,011
	CEO'nun YK Üyesi olması	53	87,7571	23,93535		
	CEO'nun YK Başkanı olması	3	97,7767	3,20416		
Toplam Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	CEO'nun YK Üyesi olmaması	4	66,2500	16,72111	4,182	0,016
	CEO'nun YK Üyesi olması	53	79,3182	20,03987		
	CEO'nun YK Başkanı olması	3	81,6667	3,17744		

Tablo 5'te CEO ikilik durumuna göre sürdürülebilirlik rapor uyum skorları tek yönlü anova testi ile incelenmiştir. Bankalar; genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olanlar, genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu başkanı olanlar ve genel müdür aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olmayanlar şeklinde 3 gruba ayrılarak sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda CEO ikilik durumuna göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Genel müdürün aynı zamanda YK başkanı olan bankaların Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları daha yüksektir. Başka bir ifade ile ikilik olmayan bankaların ikilik olan bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları daha düşüktür.

Tablo 6. Banka Türlerine Göre Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar (Banka Türü)	N	X̄	Ss	F	P
Ekonomik Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Özel Banka	24	76,6017	19,07923	3,426	0,033
	Yabancı Banka	12	78,2042	15,07683		
	Kamu Bankası	24	72,4358	25,17355		
Çevresel Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Özel Banka	24	74,3063	15,97746	6,584	0,001
	Yabancı Banka	12	73,6117	10,15779		
	Kamu Bankası	24	68,7508	19,91893		
Sosyal Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Özel Banka	24	92,7775	20,85780	13,529	0,000
	Yabancı Banka	12	90,5550	13,79731		
	Kamu Bankası	24	81,6658	28,10265		
Toplam Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skoru	Özel Banka	24	81,9792	17,45062	8,578	0,000
	Yabancı Banka	12	81,4583	11,53076		
	Kamu Bankası	24	74,7917	23,67200		

Tablo 6'da banka türlerine göre sürdürülebilirlik rapor uyum skorları tek yönlü anova testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda banka türlerine göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Başka bir ifade ile Post HOC Tukey testine göre kamu bankalarının özel ve yabancı bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları daha düşüktür. Buna karşın özel ve yabancı bankaların Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 7. Bankaların Sürdürülebilirlik Rapor Uyum Skorunu Belirleyen İçsel Faktörler

Değişkenler ve Parametreler	Model 1 Bağımlı Değişken T-SRUS	Model 2 Bağımlı Değişken E-SRUS	Model 3 Bağımlı Değişken C-SRUS	Model 4 Bağımlı Değişken S-SRUS
ROA	3,221**	3,324**	2,252*	4,227**
KALDIRAC	-,626*	-,174	-,943***	-1,065**
YAS	-,207**	-,226***	-,113***	-,266***
TOBIN	-12,643***	-15,561***	-9,466***	-12,654***
Sabit (c)	108,657	101,722	95,878	124,886
Gözlem Sayısı	60	60	60	60
Banka Gözlem Sayısı	10	10	10	10
p	0,000	0,000	0,000	0,000
F	21,885	27,115	14,695	19,548
R ²	0.134	0.162	0.092	0.121

Tablo 7’de bankaların sürdürülebilirlik rapor uyum skorunu belirleyen içsel faktörler regresyon modelleriyle incelenmiştir. Modellerde bankaların varlık karlılığı (ROA), Tobins’s Q oranı, kaldıraç ve yaş değişkenlerinin Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarına etkisi tespit edilmiştir. Analiz sonucunda bankaların varlık karlılık oranı Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etki yapmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile bankaların varlık başına karlılık oranının artması sürdürülebilirlik rapor uyum skorunu artırmaktadır. Ayrıca TOBIN, YAS ve KALDIRAC değişkenleri ile Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile bankaların piyasa performansı yükseldikçe Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları azalmaktadır. Ayrıca banka yaşı azaldıkça ve toplam varlıkları içerisinde yabancı kaynak kullanımı arttıkça bankaların Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları artmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sürdürülebilirlik Raporlaması değer oluşturmayı hedefler ve bu değere ekonomik, çevresel ve sosyal unsurların toplamıyla ulaşılabilir. Buna göre sürdürülebilirlik raporları; şirketlerin tüm paydaşlarına karşı sorumlu ve hesap verebilir olduğunu gösteren, güvenilirliği destekleyen ve paydaşlar açısından şeffaflığı artıran bir unsurdur. Bu çalışmada da Türkiye’de Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 10 adet özel, yabancı ve kamu bankasının 2013-2018 yıllarına ait ve internet sitelerinde yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve sürdürülebilirlik rapor uyum skorları oluşturulmuştur. Çalışmada kullanılan finansal veriler Türkiye Bankalar Birliği’nin resmi internet sayfasından temin edilmiştir. Ayrıca kurumsal yönetim ile ilgili değişkenler bankaların faaliyet raporlarından yararlanarak elde edilmiştir.

Analizin bulgularına göre, kadın yönetim kurulu üyesi olan bankaların kadın yönetim kurulu üyesi olmayan bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir. Ayrıca yabancı yönetim kurulu üyesi olan bankaların yabancı yönetim kurulu üyesi olmayan bankalara göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir. Bu bulgular; yönetim kurulunda etnik köken ve cinsiyet açısından çeşitliliğin artırılması yönetim kurulunun bağımsızlığını arttırması ve karar alma sürecine yabancı ve kadın üyelerin kattıkları farklı perspektif sonucunda pozitif katkı sağlamaları ile ilişkilendirilebilir.

Analizler sonucunda denetim kurulu üye sayısı 5 olan bankaların denetim kurulu üye sayısı 2 ve 3 olan bankalara göre sosyal sürdürülebilirlik rapor uyum skorları daha yüksektir. Ayrıca Genel müdürün aynı zamanda YK başkanı olan bankaların Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları daha yüksektir. Başka bir ifade ile CEO ikiliği olmayan bankaların CEO ikiliği olan bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları daha düşüktür. Elde edilen bu bulgular temsil teorisini desteklemekte ve CEO’nun en iyi şekilde bankaya hizmet etmek için gayret göstermeleri ile açıklanabilir. Bunun yanı sıra ikilik olması halinde güçlü bir liderlik yapısı sağlamakta ve CEO’nun bankayı daha iyi denetleyebilmesini sağlayabilmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise kamu bankalarının özel ve yabancı bankalara göre Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamalarının daha düşük olmasıdır. Buna karşın özel ve yabancı bankaların Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorlarının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bu durum özel ve yabancı bankaların kamu bankalarına göre rekabeti daha yoğun yaşamaları ve

sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetime daha fazla uyum gösterme eğilimleri ile ilişkilendirilebilir. Son olarak regresyon analizi sonucuna göre bankaların varlık karlılık oranı Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etki yapmaktadır. Ayrıca TOBIN, YAS ve KALDIRAC değişkenleri ile Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Toplam sürdürülebilirlik rapor uyum skorları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular; araştırmacılara, finansal düzenleyicilere, yatırımcılara ve şirketlerin üst yönetimine önemli derecede katkı sağlayacaktır. Özellikle çalışmada elde edilen kurumsal yönetim ile sürdürülebilirlik rapor uyum arasındaki ilişki; kurumsal yönetim reformlarına odaklanan üst yönetime yardımcı olacaktır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara paralel bir şekilde Suttipun ve Saelee (2015), Dubravka (2017), Bhatia ve Tuli (2017), Khalili ve Azwan (2020) gibi yazarlar da kurumsal yönetim ile sürdürülebilirlik raporu arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır.

Bankaların kurumsal yönetim uygulamaları ile sürdürülebilirlik rapor uyum skoru arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmanın birtakım kısıtları bulunmaktadır. Öncelikle elde edilen bulgular 10 banka ve 2013-2018 dönemi açısından yorumlanmalıdır. Ancak daha kapsamlı veri seti ile benzer çalışmalar yapılarak bu çalışmanın sonuçların desteklenmesi önemlidir. Ayrıca farklı sektör açısından ve sürdürülebilirlik rapor uyum skoruna etki edebilecek farklı değişkenler üzerinden yeni araştırmaların yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, M., Durmaz, Ş. & Coşgunaras, Ş. N. (2021). Sürdürülebilirlik Performansını Etkileyen Finansal ve Finansal Olmayan Faktörler Üzerine Bir Araştırma: BIST Sürdürülebilirlik Endeksi Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 14 (1), 129-160.
- Amidjaya, P.G. & Widagdo, A.K. (2020). Sustainability reporting in Indonesian listed banks: Do corporate governance, ownership structure and digital banking matter?. *Journal of Applied Accounting Research*, 21(2), 231-247.
- Aracı, H. & Yüksel, F. (2016). Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilirlik Raporları: BİST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18 (Özel Sayı-1), 103-131.
- Aras, G., Tezcan, N., & Furtuna, Ö. K. (2018). Çok Boyutlu Kurumsal Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ile Türk Bankacılık Sektörünün Değerlemesi: Kamu-Özel Banka Farklılaşması. *Ege Akademik Bakış*, 18(1), 47-61.
- Arayssi, M., Jizi, M., & Tabaja, H. (2020). The Impact of Board Composition on The Level of ESG Disclosures in GCC Countries. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 11(1), 137-161.
- Arıkan, N. (2008). ABD Finans Piyasasında Yaşanan Son Kriz Ve ABD Yönetiminin Krizden Çıkma Planları. *Vergi Dünyası Dergisi*, 28 (326).
- Bhatia, A. & Tuli, S. (2017). Sustainability Reporting under G3 Guidelines: A Study on Constituents of Bovespa Index. *Vision*, 21(2), 204-213.

- Caprio, G. & Levine, R. (2002). Corporate Governance of Banks: Concepts and International Observations, Global Corporate Governance Forum Research Network Meeting.
- Doğan, M., & Doğan, H. (2020). Knowledge sharing, innovation and firm performance: Evidence from Turkey. *Financial Studies*, 24(1 (87)), 36-52.
- Doğan, M. & Kevser, M. (2021). Relationship Between Sustainability Report, Financial Performance, and Ownership Structure: Research on The Turkish Banking Sector. *Istanbul Business Research*, 50(1), 77-102.
- Doğan, M., & Topal, Y. (2014). The influence of dividend payments on company performance: The Case of Istanbul Stock Exchange (BIST), *European Journal of Business and Management*, 6(3), 189-197.
- Ganesan, Y., Hwa, Y.W., Jaaffar, A.H. & Hashim, F. (2017). Corporate Governance and Sustainability Reporting Practices: The Moderating Role of Internal Audit Function. *Global Business and Management Research: An International Journal*, 9(4), 159-179.
- Gençoğlu, Ü. G. & Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.
- Hamidah, A.A. (2020). The Influence Of Corporate Governance On Sustainability Report Management: The Moderating Role Of Audit Committee. *Polish Journal Of Management Studies*, 21(1), 146-157.
- Kevser, M. & Doğan, M. (2020). Yönetim Kurulu Yapısı ve Sürdürülebilirlik Raporu Uyumu: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 4(10), 39-54.
- Marrone, A. (2020). Corporate Governance Variables and Integrated Reporting. *International Journal of Business and Management*, 15(5), 26-36.
- Matuszak, Ł. & Róžańska, E. (2020), Online corporate social responsibility (CSR) disclosure in the banking industry: evidence from Poland. *Social Responsibility Journal*, 16(8), 1191-1214.
- Matuszak, Ł., Róžańska, E. & Macuda, M. (2019), The impact of corporate governance characteristics on banks' corporate social responsibility disclosure: Evidence from Poland. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 9(1), 75-102.
- Ong, T. & Djajadikerta, H. G. (2017). Impact of Corporate Governance on Sustainability Reporting: Empirical Study in the Australian Resources Industry. 8th Conference on Financial Markets and Corporate Governance (FMCG).
- Orazalin, N. (2019), Corporate Governance and Corporate Social Responsibility (CSR) Disclosure in An Emerging Economy: Evidence From Commercial Banks of Kazakhstan, *Corporate Governance*, 19(3), 490-507.
- Önce, S. & Çavuş, G. (2020). Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Finansal Raporlama Kalitesi İlişkisi: BİST'e Kote İmalat İşletmelerinde Araştırma. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (62), 1-10.
- Pasko, O., Zhang, L., Tuzhyk, K., Proskurina N. & Gryn, V. (2021). Do Sustainability Reporting Conduct and Corporate Governance Attributes Relate? Empirical Evidence From China. *Problems and Perspectives in Management*, 19(4), 110-123.

- Romano, M., Cirillo, A., Favino, C. & Netti, A. (2020). ESG (Environmental, Social and Governance) Performance and Board Gender Diversity: The Moderating Role of CEO Duality. *Sustainability*. *MDPI*, 12(21), 1-16.
- Shakil, M.H., Tasnia, M., & Mostafiz, M.I. (2020). Board Gender Diversity and Environmental, Social and Governance Performance of US Banks: Moderating Role of Environmental, Social And Corporate Governance Controversies. *International Journal of Bank Marketing*.
- Şahin, Z. & Çankaya, F. (2018). KOBİ'lerde Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(4), 117-132.
- Uyar, S. (2004). Kurumsal Şeffaflığın Sağlanması Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi. *Mali Çözüm Dergisi*, (66), 154-168.